

Magische grens van 100 miljoen olievaten per dag wereldconsumptie komt in zicht (of niet)

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËELE DAGBLAD

Coby van der Linde is directeur Clingendael International Energy Programme en hoogleraar geopolitiek en energie, RUG. Reageer via expert@fd.nl.

Zal in 2019 de magische grens van honderd miljoen vaten per dag worden gepasseerd in de wereldconsumptie van olie? In de vooruitzichten van de World Energy Outlook van het Internationaal Energieagentschap (IEA) was het bereiken van deze magische grens al rond de eeuwwisseling voorzien. Nu lijkt het er alsnog van te komen, of misschien toch net niet. Meer slecht nieuws over de vraag naar olie in de tweede helft van het jaar kan het 'feestje' alsnog uitstellen.

De verwachtingen voor de vraag naar olie zijn weer naar beneden bijgesteld, vooral omdat de vraag in India, China en in delen van Europa tegenvalt en lichte groei elders nauwelijks compensatie biedt. Het tegenvallende internationale economische nieuws is debet aan de zwakke vraagontwikkeling. Een

mogelijke harde brexit, het handelsconflict tussen de Verenigde Staten en China, her en der politieke en sociale onrust, de haperende industriële productie in de wereld en geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten: het zorgt voor toenemende internationale economische onzekerheid. Ondertussen lijkt het arsenaal aan effectieve beleidsinstrumenten alleen maar verder te krimpen.

De ontwikkeling van de olieprijs van de laatste maanden is bepaald niet bemoedigend voor de landen van de zogeheten Opec-plusgroep, dat zijn de traditionele Opec-landen plus een tiental niet-leden onder aanvoering van Rusland. Om de prijs te ondersteunen sloten de landen begin juli nog een akkoord om de productie van olie te blijven beperken met 1,2 miljoen vaten per dag tot zeker maart 2020.

Brent-olie daalde deze week weer onder de \$60 per vat en de Amerikaanse WTI zelfs onder de \$55. Het IEA sluit niet uit dat de vraag naar Opec-olie verder daalt dan de huidige 29,9 miljoen vaten per dag en zo de groep zal dwingen de productie verder te beperken. Het economische nieuws moet niet slechter worden.

De combinatie van een zwakke vraag naar olie en de groei van de productie elders vormt een groot dilemma voor de Opec-plusgroep. De last van het balanceren van vraag en aanbod tegen een redelijke olieprijs zal binnen de Opec vooral voor rekening komen van Saoedi-Arabië. De andere Opec-landen hebben niet veel mogelijkheden om de productie verder te verlagen.

Rusland zal ook niet genegen zijn substantieel bij te dragen aan extra productiebeperking. Het feit dat het land deelneemt aan de Opec-plusgroep is al

een enorme breuk met het verleden.

Daarnaast worden momenteel twee Opec-landen getroffen door sancties. Venezuela heeft zijn productie al flink zien teruglopen, van 2,3 miljoen vaten per dag in 2016 naar het huidige niveau van net geen miljoen vaten per dag. Naast de Amerikaanse sancties is ook de aanhoudende sociale onrust debet aan de terugval van de olieproductie. Verder moet Venezuela als onderdeel van de zogenoemde 'olie-voor-leningovereenkomsten' een flink deel van de huidige productie leveren aan het nationale olie- en gasbedrijf van China CNPC en de Russische oliemaatschappij Rosneft.

MINDER PROFITEREN

Als gevolg van sancties is ook de export van Iran teruggevallen van 2,6 miljoen vaten per dag in juni 2018 naar net iets meer dan een half miljoen vaten per dag. De Verenigde Staten hebben de uitzondering voor onder meer Turkije, China, India, Japan, Zuid-Korea, Taiwan, Griekenland en Italië ingetrokken.

Iran roert zich stevig met acties in de Straat van Hormuz en de oproep aan China om de sancties te negeren. Mocht dat land hiertoe overgaan, dan komt de rest van de Opec-landen onder meer druk te staan omdat de vraag naar hun olie dan afneemt.

Terwijl de Opec-landen worstelen met de zwakkere vraag naar hun olie, produceren de VS nog steeds meer. Ook dit jaar verwacht men weer een flinke stijging van vooral de schalie-olieproductie. De VS realiseren nu al enkele jaren achter elkaar een ongekende productiestijging van meer dan een miljoen vaten per dag. En toch verslechteren de economische om-

standigheden voor de schalie-olieproducenten ook.

Er is vooral geëxploreerd in gemakkelijk te exploiteren oliegebieden en de verwachting is dat andere gebieden minder zullen opleveren. Verder kunnen lagere prijzen en hogere kosten zorgen voor afzwakking van investeringen in de sector. De druk op de schalieproducenten om eindelijk positieve cashflows te genereren, komt in het gedrang door de lagere olieprijs (en aardgasprijs).

De smalle marges blijken uit een recente uitspraak van de Texas Railroad Commission, de toezichthouder op de olie- en gasindustrie in de Amerikaanse staat. Een producent had toestemming gevraagd aardgas dat bij olieproductie vrijkomt te mogen verbranden, niet omdat er geen pijpleidingverbinding was met de markt, maar omdat de kosten van het affakkelen lager waren dan het verkopen van het aardgas op de markt. De toestemming kwam er, maar wel onder toenemend protest.

Naast productiestijgingen in de VS verwacht men de komende tijd ook meer productie uit Brazilië, Canada en Noorwegen. Hierdoor kan het aanbodoverschot verder oplopen als de vraag blijft tegenvallen. Het aandeel van de Opec zonder Iran en Venezuela is momenteel rond de 34,5% van de wereldproductie, 2% lager dan in juni 2016, voor de productiebeperkingen. De Opec heeft dus niet geprofiteerd van de stijging van de vraag in recente jaren.

Of de magische grens van honderd miljoen vaten per dag wereldconsumptie in 2019 zal worden overschreden blijft onzeker. Duidelijk is dat Opec-landen minder profiteren van de stijging van de vraag dan zij zelf ooit voor mogelijk hebben gehouden.

Rusland zal niet genegen zijn substantieel bij te dragen aan extra productiebeperking